باخی پڕ گوڵ

کەبیر
لە ئینگلیزییەوە: سەید مادیح پیریوونسی
(تاران)

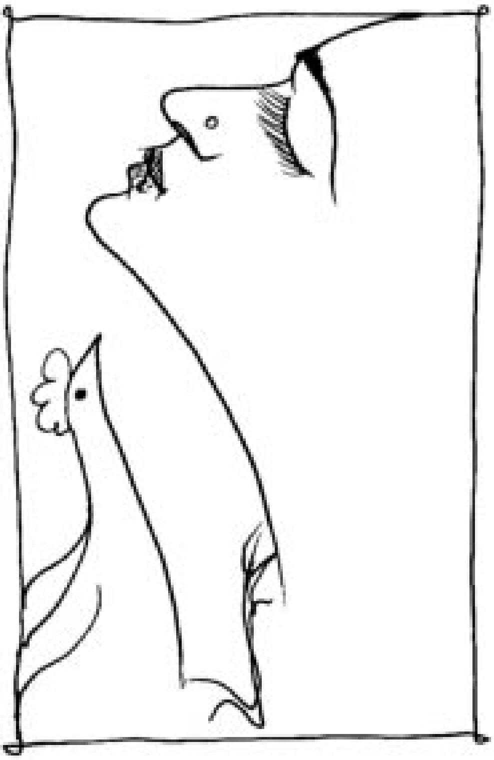

کەبیر یەکێکە لە ناسراوانی عیرفانی هیندی، کە لە دەوروبەری ١٤٤٠، یان (١٣٩٨)ی زایینیدا لە نزیکی «بێنارس» لە باوک و دایکێکی موسوڵمان لە دایک بووە. هەر لە تەمەنی منداڵییەوە چووەتە لای «ڕامانادا»ی هیندوو بووە بە موریدی، کەبیر وەکو شێخێک و مامۆستایەک لە ڕامانادای ڕوانیوە و بیروڕای ئەو لەسەری کاریگەر بووە، ئەگەرچی لەو دەور و ڕۆژەدا باو نەبووە کە موسوڵمانێک لە هیندوویەک بە چاوی شێخ و مامۆستا بڕوانێت، بەڵام کەبیر کە تینووی ڕاستی و خواناسی بوو، پێی نایە ئەم ڕێگایە و ڕامانادایش بە شاگردی قەبووڵی کرد.

هەروا گەورە شاعیرانی ئێرانی وەکو عەتتار و مەولەوی و سەعدی و حافز کە لە سەر ئەدەب و مەزهەب لە هیندا زۆر کاریگەر بوون، لەسەر کەبیریش جێ پەنجەی خۆیان داناوە و ئەم خاڵە لە شیعرەکانیدا زۆر ئاشکرا و دیارە و ئەوەمان بۆ ڕوون دەکاتەوە کە کەبیر زۆر ئارەزووی لە نزیک خستنەوە و تێهەڵکێشانی فەرهەنگی ئیسلامی و هیندوویزم هەبووە.

کەبیریش وەکو زۆرێکی تر لە عارفەکان بیروبۆچوونی پلووراليزمی (pluralism) لە قسەکانیدا بەدی دەکرێت، ڕێگەکانی گەیشتن بە خودا لە یەک فیرقەی تایبەتدا نازانێت.

شیعری کەبیر بە زمانێکی سادەیە و وەکو شیعری شاعیرانی عیرفانی دیکە پڕە لە هەستی جوان و ناسک بەرانبەر بە خودا و ئەبەدییەت، هەروەها پڕە لە سیمبۆل و ئارکێتیپی ئیسلامی و هیندوویزم.

گرنگترین نموونەی شیعرەکانی لە کتێبی بیجەک (نەونەمام Bijak)دایە و لەو کتێبەدا بە جوانی عیرفان و فەلسەفەی خۆیمان بۆ دەردەخات، ئەگەرچی زۆرێک وشەی تایبەتی عیرفان و ئایینی هیندوویزمی تێدایە، بەڵام زۆر ڕەخنە لە دوژمنی ئایینی دەگرێت.

لە شیعرەکانیدا ئاماژە بەوە دەکات کە مرۆڤ بەر لە خواناسی، دەبێ خۆی بناسێت، دوایی خۆی لەگەڵ خودا بکا بە یەکێ و لە سەرگەردانی ڕزگار ببێت. وەکو عارفانی موسوڵمان، کەبیریش ڕای وایە مرۆڤ بۆ خۆی دنیایەکی تایبەت و جیاوازە و ئاوێنەی باڵاڕوانی هەموو بوونە.

کەبیر ڕیازەت و دوورکەوتنەوە لە کۆمەڵ بە بۆنەی عیبادەتەوە، بە هەڵە دەزانێت و خۆشی هەرگیز ڕووی لە ڕیازەتی قورس و

دووری لە خەڵک نەکردووە.

کەبیر بەهۆی ئەم بیروڕایەوە لە هیندا جێگەی ڕێزی شوێن کەوتووانی ئایینی ئیسلام و هیندوو و سیکە. لە دەوری ساڵی ١٥١٨ی زایینیدا. کەبیر ماڵاوایی لە دنیا کرد.

ڕابیندرانات تاگوور شاعیری ناسراوی هیندی کۆمەڵێک لە شیعرەکانی کەبیری بە ئینگلیزی وەرگێڕاوەتەوە، کە بەناوی «سروودەکانی کەبیر» بڵاوکراوەتەوە و لە هەموو وڵاتەکانی دنیادا ناسراوە.

باخی پڕ گوڵ

ڕوو لە باخی پڕ گوڵ مەکە
نە هاوڕێکەم
ڕوو لەو گوڵستانە مەکە
لەناو لەشتدا باخێ پڕ گوڵ شاراوەیە
بچۆ لەوێ لەسەر هەزاران پەڕەگوڵی نیلووفەڕ دابنیشە و
چاوت ببڕە، جوانی بێ بڕانەوە

مانگەشەو برووسکەی دێ

مانگەشەو لەناو لەشی مندا
برووسکەی دێ، برووسکەی دێ
بەس چاوە کوێرەکانی «من»
تا هەتایە، ناتوانێ بیدۆزێتەوە
مانگ خۆی ها لەناو ناخی مندا و
خۆریش وەها
هاواری تەپڵی هەرمانە
هەر لە من بەرز دەبێتەوە
بەس گوێچکە کەڕەکانی «من» قەت ناتوانێ
گوێی لەوە بێت
تا ئەو کاتەی مرۆڤ بۆ «من»ی خۆی بناڵێنێت
هەمووی ئیشێکی هەر هیچە
ئەو ساتەی کە هەموو منەکانی لەلا مردن
تەیار دەبێت، بۆ ئیشی خودایی کردن
هەمووی هەوڵی مرۆڤینە
بۆ زانینە، بۆ ناسینە
کە زانین هات
ئیتر هەوڵ و پەلەقاژە
هەموو پاڵ دەدەن بەولاوە
داری بەردار بۆ بەرە وا گوڵ دەگرێت و گوڵ دەنوێنێ
کە بەرهەمی بۆ هاتە بەر
ئیتر گوڵ سیس و دەس بەسەر

جێگەکەی خۆی دەدا بە بەر
عەتری بۆنخۆش وا لەناو ناخی ئاسکدا
بەس ئەو لە ناو خۆیدا هەرگیز
بەدوای ئەو بۆنە ناگەڕێ
ئەو دەیەوێت، تا هەتایە
بەدوای گیایەکی بۆن خۆشدا
بە هەموو هەردانا گەڕێ

ناو ئەم قاپە گڵینە

ئەم قاپە گڵینەی منە
سەد باخ و بێشەی تێدایە
بەدیهێنەری تێدایە
لەناو ئەم قاپە تەنگەدا حەوت دانە دەریای تێدایە
ئەستێرەی زۆری تێدایە، ژمارەیان لە ژمارە بەدەر
بەردی زێڕ ئەزموونی هاتیا
زێڕ و گەوهەری تێدایە
ئەم قاپە گڵینەی منە دەنگی هەرمانی تێدایە
چاوە ئاوەکان لەناویدا هەموو ساتێ سەر دەردەکەن
کەبیر دەڵێت:
گوێم لێ گرە خۆشەویستم
ئەم لەشە گڵینەی منە خودای مازانی تێدایە

چۆن ئەو وشە بدرکێنم؟

ئاخر من چۆن دەتوانم ئەو وشە نهێنییە بدرکێنم؟
چۆن دەتوانم بیڵێم کە ئەو
نە لەم دەچێ نە لەو دەچێ؟
ئەگەر بڵێم ئەو لە مندا شاراوەیە
من دەترسم هەموو دنیا لەبەر تەریقی ئەو بمرێ
ئەگەریش بڵێم لە من دەرە، هەڵەم گوتووە
ئەو دەر و ژووری منی بە یەکدا ئاڵاندووە و کردوونیە یەک
دەر و ژووری هەموو هەستی کورسی دەسەڵاتی ئەوە
ئەو نە دیارە نە نادیار، نە ئاشکرا نە شاراوە
هیچ وشەیەک نییە، پێتان بڵێم کە ئەو چییە؟

پێم بڵێ ئەی باڵندە

تۆ بۆم بڵێ ئەی باڵندە!
چیرۆکی کۆنی ژیانت
لە کام وڵات هەڵسایت و کەوتیتە فڕین؟
یا پێم ناڵێی بۆ کوێ دەفڕین، ئەی باڵندە؟
لە کوێ دەچی پشوو دەدەی؟
یا بە شوێن چیا لە ئەم وڵات بۆ ئەو وڵات

شێت و سەرشێواو دەگەڕێی، ئەی باڵندە؟
ئەمڕۆ لەگەڵ چاوی هەتاو
لە خەو هەستە و گورج بەرەوە و
شوێنم کەوە ئەی باڵندە
وڵاتێکم لە شکدایە
کە نە مردنی تێدایە
نە گومان و نە ترس و خەم
لەوێ دارستانی بەهار
بە چرۆی ناسک خەملیوە
بۆنی خۆشی یەکیەتی بوون
لەگەڵ هەناسەی بەیانی
تێکەڵ بووە، چۆ پڕیوە
لەوێدا هەنگی دڵ خەریکی گوڵ و جوانییە و
بەدوای هیچی تردا ناچێ

گەڕان

من گاڵتەم لێ دێ دەبیسم
ماسی لەناو دڵی ئاودا تینوویەتی
تۆ نابینی کە ڕاستی ها لە ماڵ خۆتدا و تۆ هەڵەشە
بە شوێن ئەودا
ئەم شار و ئەو شار دەگەڕێی!
ڕاستی بەڕاستی ها لێرا!
ئیتر ڕووکەرە هەر جێیەک کە پێت خۆشە
لە بەنارس لە ماتوورا
ئەگەر تۆ نەچیتە ناخی ڕاستی ڕوحی خۆتەوە و
نەیدۆزیتەوە
دنیا بۆ تۆ تارماییە و خەیاڵییە.

سەرچاوە:

Rabindranth Tagore (trans.), Songs of Kabir, Project Gutenberg EBook, September, 2004, 10th Edition.